

Smiljana Narančić Kovač knjigom *Jedna priča – dva pripovjedača* približava čitateljstvu teoriju slikovnice opisujući ju na detaljan način i potkrepljujući je primjerima. Budući da se slikovnica sve više prepoznaje kao zasebna umjetnost, ovo je istraživanje od iznimne važnosti za razvoj teorije o slikovnicama. Vrlo ju lako mogu razumjeti svi čitatelji – i oni koji se već bave teorijom slikovnice i oni koji ju tek počinju proučavati – stoga je izvrstan odabir za sve poklonike te složene likovno-književne forme.

Dorja Anić

Blistav um i dobro srce

Ivana Brlić-Mažuranić. 2016. *Moji zapisci: dnevnići, memoari, molitve, putni i drugi zapisi*. Sabrana djela Ivane Brlić-Mažuranić: ostavština. Sv. 1 (6). Priredio Mato Artuković. Uredio Vinko Brešić. Slavonski Brod: Ogranak Matice hrvatske Slavonski Brod. 494 str. ISBN 978-953-6842-19-3, ISBN 978-953-6842-39-1

DOI: 10.21066/carcl.libri.2017-06(01).0013

Šesti svezak u nizu *Sabranih djela Ivane Brlić-Mažuranić* urednika Vinka Brešića pod naslovom *Moji zapisci* donosi sveobuhvatan uvid u spisateljičinu rukopisnu ostavštinu koja je do sada bila manje poznata ili nepoznata čitateljima i istraživačima dječje književnosti. Uz prethodno objavljenih pet svezaka (Svezak 1: *Pjesme i priče*, Svezak 2: *Romani*, Svezak 3: *Bajke i basne*, Svezak 4: *Članci (1903. – 1938.)* i Svezak 5: *Bibliografija*), život i djelo spisateljice Ivane Brlić-Mažuranić cjelovito su prikazani besprijekornom znanstvenom objektivnošću i s mnogo brižnosti i odgovornosti prema dragocjenoj ostavštini Ivane Brlić-Mažuranić.

Svezak je priredio Mato Artuković. Sastoji se od dnevnčkih zapisa, memoara, molitvi, putnih i drugih zapisa podijeljenih u šest dijelova po kronološkome kriteriju i po kriteriju vrste zapisa. Građa je poduprta nužnim historiografskim referencijama te biranim ilustrativno-dokumentarnim materijalom. Na kraju građe izrađen je vrlo vrijedan rječnik manje poznatih riječi i izraza te su uključena dva kazala: kazalo osobnih imena i kazalo toponima. Svi ti dodatci objašnjavaju pojedine zapise i čine građu jednostavnijom za razumijevanje u spisateljičinome osobnome kontekstu, ali i društveno-povijesnome kontekstu, te time čine cijelu knjigu pristupačnijom i zanimljivom ne samo u znanstvenome smislu, već i šire.

U prvome dijelu knjige preneseni su spisateljičini prvi zapisci, uključujući knjižicu putopisa i pjesama koja je najraniji zapis Ivane Brlić-Mažuranić. Spisateljica bilježi pjesme, prijevode i zabilješke od svoje jedanaeste godine života, kada počinju njezini dnevnički zapisi i putne bilješke s putovanja u Ogulin i putovanja iz Zagreba, preko Slovenije i Rijeke u Novi (13. travnja 1889. – 15. travnja 1889.). Slijede spisateljičine molitve, ispovijedi i vjerska promišljanja. Većina molitvi zapisana je 1891. godine, a dvije su napisane na Uskrs, jedna 1895., a druga 1896. godine. Zabilježen je i nedatirani ulomak zapamćenja iz djetinjstva, koji je vjerojatno nastao prije 1916. godine.

Drugi dio knjige čine dnevnički zapisi iz nekoliko vremenskih perioda: 1888. – 1889., 1889. – 1891., 1911., 1913. i 1918. Spisateljičini dnevnički zapisi isprepliću se s raznim literarnim sadržajima, od kojih su neki zapisani na francuskome, njemačkome ili

engleskome jeziku. U njima se otkriva spisateljčina sposobnost zapažanja, promišljanja, njezina tankočutnost i razne druge kvalitete velika uma i dobra srca koje su evidentne već u njezinim ranim djevojačkim godinama.

Literarni i dnevnički zapisi od 1891. do 1936. čine treći dio knjige. Ponovno su preneseni u svojem izvornome obliku, isprepleteni sa spisateljčinim kraćim literarnim radovima, poput pjesama ispjevanih suprugu za polugodišnjicu (18. listopada 1892.) i godišnjicu (18. travnja 1893.) vjenčanja.

Četvrti dio knjige čine „Vinogradski zapisi“ koji su sačinjeni od pet spomenara iz Arhiva obitelji Brlić. Tradiciju bilježenja „spomenica za vinograd Brlićevac“ započeo je dr. Ignjat Brlić, stric dr. Vatroslava Brlića, 4. rujna 1889. godine. Spomenari pružaju uvid u društvo i povijest svakodnevnoga života od 1905., kada datira prvi spisateljčin zapis, do spisateljčine smrti 1938. godine. Posebno zanimljivo i živo opisuju tradicionalne običaje brodskih obitelji koje se sredinom lipnja sele u vinograd i tamo ostaju do polaska djece u školu, što je vrijedilo i za obitelj Ivane Brlić-Mažuranić, koja je u Brlićevcu provodila ljeta od lipnja do listopada.

Zapise, bilješke i pisma od 1907. do 1935., koji čine peti dio knjige, sabrala je sama spisateljica 1935. godine i poredala ih kronološki. Ovdje se nalaze spisateljčine bilješke i komentari na razna društvena i politička zbivanja, poput posjeta mađarskomu parlamentu u prosincu 1907. godine u kojem je zastupnik bio i njezin suprug dr. Vatroslav Brlić, ili dramatična zapisa o državnome prevratu nakon Prvoga svjetskoga rata (zapis od 23. listopada 1918. godine) u kojemu bilježi lokalni razvoj događaja u Brodu na Savi. Posebice su zanimljiva pisma kćerima Zdenki i Nadi u kojima opisuje zasjedanje Lige naroda u Ženevi 1930. i 1932. godine, gdje zagovornice ženskih prava na spisateljicu nisu ostavile osobit dojam svojim nastojanjima i borbama, ali ih doživljava kao izrazito sposobne i snažne ženske osobe.

Posljednji, šesti dio knjige donosi spisateljčinu oporuku naslovljenu „Mojoj djeci i mome bratu Željku“. Ta je oporuka sve osim klasične oporuke: u njoj spisateljica, na nekoliko stranica zapisanih u iznimno privatnim okolnostima, ponovno svjedoči o svojoj ljudskoj veličini, o superiornosti svojega uma i duha čija je nadmoć u službi i u duhu milosti i dobra, te o svojim pogledima na odgoj vlastite i tuđe djece.

S obzirom na to da su spisateljčini dnevnički i memoarski zapisi preneseni u izvornome obliku, gdje su putne bilješke i dnevnic i isprepleteni s njezinim literarnim i duhovnim zapisima, molitvama, raznim filozofskim promišljanjima i opisima društvenih i političkih događaja, građa nudi ne samo povijesni uvid u spisateljčin život i vrijeme u kojemu je živjela, pa u tome smislu može poslužiti kao izvor za rekonstrukciju svakodnevnoga života onoga vremena, već odiše i životnošću njezine osobnosti, te može poslužiti za upoznavanje spisateljčine osobe i osobnosti i interpretaciju njezinih djela. Čitanjem građe može se dobiti uvid u mnoge spisateljčine osobne kvalitete, kao što je njezina svijest o samoj sebi: „Ja vidih prerano sviet; i drugi ga vide ali ga ne razumiju. Nu meni je Bog užasnu sposobnost razuma prerano dao: ja ga vidih i progledah“ (87; zapis iz ožujka 1889. godine).

Spisateljica nam se svojim najintimnijim zapisima „otkriva“ kao žena tradicionalna odgoja i nazora, koja se ni u čemu ne smatra inferiornom muškarcima, već smatra kako se muško i žensko nadopunjuju čineći sklad. Osim toga stava, građu prožimlju tri sastavnice spisateljčine osobnosti: domoljublje, promišljanja o smrti i vjera. Javljaju se od njezinih

najranijih dnevničkih i literarnih zapisa. Ljubav prema domovini vrlo joj je važna; spisateljica je hrvatski domoljub i rodoljub, ne samo zbog snažna utjecaja obiteljskoga odgoja, već i zbog vlastitih stavova i uključenosti u društveni i politički život. Također od najranijih zapisa spisateljica promišlja o smrti i samoubojstvu kao osjetljiva mlada duša koja duboko promišlja o svemu. S njezinom se mladenačkom zanesenošću i nestalnošću na jedinstven način isprepliću filozofske misli o prolaznosti i mudrosti, a u svemu vidi Božju milost i prisutnost. Razne molitve, promišljanja o Bogu, zahvalnost, skrušenost i smjernost samo su neke značajke njezinih osobnih molitvi i čestih molitvi za bližnje i za pokojne.

Zaključno, *Zapisci* daju uvid u spisateljčinu najdublju intimu i otkrivaju fascinantan svijet njezinih misli i osjećaja. Važan je cjelovit uvid koji nam pružaju, koji je suprotan promatranju spisateljčina života kroz segmente nastale prikladnim seciranjem iz perspektive potreba pojedinih razmišljanja i izoliranih zaključaka donesenih iz prosude i osude u čijoj je biti nerazumijevanje veličine osobe koja je stavljena pred nas svojim djelima.

Ivana Milković

Die Herausbildung einer umfassenden „Theatralitätskompetenz“

Rudolf Denk und Thomas Möbius. 2017. *Dramen- und Theaterdidaktik. Eine Einführung*. Berlin: Erich Schmidt. 251 Seiten. ISBN 978-3-503-17005-0

DOI: 10.21066/carcl.libri.2017-06(01).0014

Die Notwendigkeit, eine Einführung in Dramen- und Theaterdidaktik zu schreiben, wie die beiden Autoren, Rudolf Denk und Thomas Möbius, in der Einleitung ihres Buches *Dramen- und Theaterdidaktik. Eine Einführung* feststellen, beruht vor allem auf der These, dass dramatische Texte „weder an Schulen noch an Hochschulen und Seminaren hoch im (Dis)kurs“ (9) stehen. Darüber hinaus bemerken die Autoren, dass sowohl Theaterbesuche als auch Analysen von Inszenierungen und Aufführungen noch weniger als Auseinandersetzungen mit dramatischen Texten im Unterricht eingegliedert sind. Von diesen Prämissen ausgehend, versuchen die Autoren die „deutliche Lücke im didaktischen Feld“ (10) zu füllen, indem sie neben einem Überblick über die Geschichte des europäischen Theaters und Dramas, traditionellen Elementen der Dramenanalyse und Theatersemiotik, didaktischen Konzepten der Dramenvermittlung und verschiedener Dramaturgiemodelle die Einsicht in „eine ‚andere‘, eine werkstatorientierte Dramendidaktik“ (10) vermitteln wollen. Dabei betonen die Autoren die enge Zusammengehörigkeit des dramatischen Textes mit seiner Realisierung auf der Bühne und behaupten, eine vollständige Theatralitätskompetenz könne nur in solchem Kontext entwickelt werden.

Diese 3. Auflage des Buches *Dramen- und Theaterdidaktik. Eine Einführung*, die durch einige Aspekte des postdramatischen und aktuellen Theaters sowie durch die Angaben über das traditionelle Kinder- und Jugendtheater erweitert worden ist, besteht aus sieben thematischen Kapiteln, einem Glossar, einem dreiteiligen Literaturverzeichnis (Primärtexte, Forschungsliteratur zur Dramenvermittlung, Forschungsliteratur zu Drama/Theater und weitere themenbezogene Literatur) sowie einem Namen- und Werkregister.

Im ersten Kapitel werden die wichtigsten Ziele und Grundgedanken jedes Kapitels kurz festgelegt, wobei sich die Autoren auf Aristoteles, Goethe, Brecht, Szondi, Hegel,